Briff Ymchwil

Bil Cymru 2016

Awdur: **Alys Thomas**

Dyddiad: **Mehefin 2016**

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Gwasanaeth Ymchwil

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Awdur: **Alys Thomas**
Dyddiad: **Mehefin 2016**
Rhif Papur: **16-031**

Cysylltwch â ni

Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

: **0300 200 6305**
: **Alys.Thomas@Cynulliad.Cymru**
: **Cynulliad.Cymru/Pigion**
: **@SeneddYmchwil**
: **Cynulliad.Cymru/Ymchwil**

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2016
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difrïol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Briff Ymchwil

Bil Cymru 2016

Trosolwg: Cafodd Bil Cymru ei gyflwyno yn Nhŷ'r Cyffredin ar 7 Mehefin 2016 a chafwyd datganiad gan Alun Cairns AS, Ysgrifennydd Gwladol Cymru, i gyd-fynd ag ef. Bydd yn cael ei ail ddarlleniad yn Nhŷ'r Cyffredin ddydd Mawrth 14 Mehefin 2016. Yn y papur hwn ceir rhywfaint o gefndir y Bil ac amlinelliad o'i gynnwys a chrynodeb o'r ymatebion cyntaf i'r Bil yn dilyn datganiad Prif Weinidog Cymru yn y Cyfarfod Llawn.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Y Gwasanaeth Ymchwil

Cynnwys

1. Cyflwyniad 1
2. Y Bil Drafft 1
Pwerau a gedwir yn ôl 1
Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol yn craffu ar y Bil drafft 1
Craffu gan y Pwyllgor Dethol ar Faterion Cymreig 2
Datganiad Ysgrifennydd Gwladol Cymru 2
Bil Amgen Llywodraeth Cymru 3
Ymateb Llywodraeth y DU i'r Pwyllgor Materion Cymreig 4
3. Bil Cymru 2016 6
Rhan 1 o'r Bil 6
Rhan 2: Cymhwysedd deddfwriaethol a gweithrediaeth: darpariaeth bellach 9
Rhan 3: Amrywiol 10
Rhan 4: Cyffredinol 10
4. Datganiad Prif Weinidog Cymru 10
Atodiad 1 13

1. Cyflwyniad

Cafodd **Bil Cymru** ei gyflwyno yn Nhŷ'r Cyffredin ar 7 Mehefin 2016 a chafwyd **datganiad gan Alun Cairns AS, Ysgrifennydd Gwladol Cymru**, i gyd-fynd ag ef. Bydd yn cael ei ail ddarlleniad yn Nhŷ'r Cyffredin ddydd Mawrth 14 Mehefin 2016. Yn y papur hwn ceir rhywfaint o gefndir y Bil ac amlinelliad o'i gynnwys, a chrynodeb o'r ymatebion cyntaf i'r Bil yn dilyn datganiad Prif Weinidog Cymru yn y Cyfarfod Llawn.

2. Y Bil Drafft

Pwerau a gedwir yn ôl

Bu llawer o drafod yn y Pedwerydd Cynulliad (a ysgogwyd yn rhannol gan refferendwm annibyniaeth yr Alban) ynghylch diffygion y setliad datganoli presennol a sut y gellid ei wella. Yn benodol, roedd cynnydd yn y galw am fodel cadw pwerau'n ôl. Yn y model hwnnw, mae'r pwerau hynny y mae Senedd y DU yn eu cadw'n ôl yn cael eu pennu yn y ddeddfwriaeth, ac mae'r holl bwerau eraill yn cael eu datganoli i'r Cynulliad. Ar hyn o bryd, mae'r pwerau a ddatganolwyd i Gymru yn cael eu rhoi o dan 21 pennawd yn Atodlen 7 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*.

Ym mis Hydref 2015, cyhoeddodd Llywodraeth y DU **Fil Cymru drafft** i ymgynghori yn ei gylch a oedd yn cynnwys fframwaith datganoli newydd. Y bwriad oedd creu setliad parhaol a fyddai'n rhoi mwy o eglurder a sicrwydd am ffiniau pwerau Cymru.

Un o brif nodweddion y Bil drafft oedd model o ddatganoli sy'n seiliedig ar gadw pwerau'n ôl a oedd yn nodi'n glir y meysydd pwnc a oedd y tu allan i gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Roedd **ail adroddiad Comisiwn Silk** (2014) ar ddatganoli yng Nghymru yn argymell mabwysiadu model o'r fath, a daeth i'r casgliad y byddai'n gliriach ac yn symlach i'w weinyddu na'r trefniant presennol. Byddai hefyd yn helpu i atal rhagor o Filiau'r Cynulliad rhag cael eu hatgyfeirio i'r **Goruchaf Lys i gael dyfarniad ar gymhwysedd**, fel sydd wedi digwydd ar dri achlysur ers i'r Cynulliad gael pwerau deddfu llawn yn 2011.

Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol yn craffu ar y Bil drafft

Bu **Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol** y Cynulliad yn craffu ar y Bil drafft yn ystod tymor yr hydref 2015.

Roedd y Bil drafft yn cynnwys cynigion penodol a chafwyd tystiolaeth gadarnhaol yn eu cylch ar y cyfan, fel darparu mewn cyfraith i'r **Cynulliad fod yn barhaol**, cael gwared ar reolaethau diangen ynghylch **cyfansoddiad pwyllgorau'r Cynulliad**, rhoi'r gorau i **gynnwys Gweinidogion y DU yn nhrafodion y Cynulliad**, gosod **Confensiwn Sewel** ar sail ddeddfwriaethol, a **throsglwyddo pwerau** ym meysydd ynni, trafnidiaeth ac etholiadau. Fodd bynnag, cafodd sawl pwynt am gynnwys y Bil drafft ei godi mewn tystiolaeth ysgrifenedig a llafar i'r Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol.

Yn ei adroddiad, nododd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol bod "mantol y dystiolaeth a gafwyd yn syrthio'n drwm yn erbyn y ffordd y mae'r Bil drafft yn diffinio ffin cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad" ac nid yw "eto mewn cyflwr i ennyn consensws". Nid oedd yn credu y dylai'r Bil fynd yn ei flaen hyd nes ei fod wedi cael ei ddiwygio'n sylweddol.

Roedd y Pwyllgor o'r farn, os oedd Llywodraeth y DU yn bwriadu dilyn yr amserlen a nodwyd, y dylai'r Bil drafft gael ei ddiwygio i gynnwys:

– cael gwared ar y **prawf angenrheidrwydd** neu ei gyfnewid am brawf sy'n seiliedig ar briodoldeb;

- cael system i'w gwneud yn ofynnol cael **cydsyniad Gweinidogion y Goron**, sy'n adlewyrchu'r model yn *Neddf yr Alban 1998;*
- cael gostyngiad sylweddol **yn nifer a maint y cymalau cadw** a'r cyfyngiadau penodol sy'n gydnaws â deddfwrfa aeddfed, effeithiol ac atebol sydd i gael pwerau treth incwm drwy'r un Bil;
- cael **awdurdodaeth ar wahân** lle byddai Deddfau Cymru yn gymwys i Gymru yn unig;
- system lle mae **Deddfau Cymru yn addasu cyfraith Cymru a Lloegr fel y bo'n briodol** ar gyfer gorfodaeth resymol; ac
- ymrwymiad clir y bydd **cydgrynhoi dwyieithog** yn cael ei wneud yn ystod y Senedd bresennol.

Cafodd adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol ei drafod yn y **Cyfarfod Llawn** ar **13 Ionawr 2016**. Cyflwynwyd cyfres o gynigion ar gyfer pob un o argymhellion y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol a chafodd pob un **gefnogaeth unfrydol** y Cynulliad.

Craffu gan y Pwyllgor Dethol ar Faterion Cymreig

Mae Pwyllgor Dethol ar Faterion Cymreig Tŷ'r Cyffredin hefyd wedi craffu ar y Bil drafft. Yn yr **adroddiad** a gyhoeddwyd ganddo ar 28 Chwefror 2016 roedd yn feirniadol o'r broses, gan ddweud y gallai rhai o'r penderfyniadau a wnaed wrth baratoi'r Bil drafft rwystro ei ymarferoldeb. Er enghraifft, roedd y penderfyniad i ddiwygio *Deddf Llywodraeth Cymru 2006*, yn hytrach na disodli, yn golygu nad oedd y ddeddfwriaeth arfaethedig yn annibynnol. Dadleuodd y gellid bod wedi cynnal trafodaethau helaethach cyn i'r Bil drafft gael ei gyhoeddi. Dywedodd:

> *Er bod y broses cyn deddfu hon wedi dod â gwahanol safbwyntiau i'r amlwg, mae hefyd wedi dangos y bydd y Bil terfynol yn wahanol iawn i'r un rydym wedi craffu arno. Nid yw hynny'n briodol. Er mai bwriad y broses yw cynnig newidiadau a gwelliannau, oherwydd pwysau'r dystiolaeth a gawsom rydym wedi gorfod canolbwyntio ar egwyddorion sylfaenol y Bil drafft yn hytrach nag agweddau penodol ar y testun. Dylai'r Llywodraeth fod wedi canolbwyntio ar ddatrys y materion hyn o egwyddor, cyn bwrw ymlaen â Bil drafft. Byddai wedi bod yn bosibl cyflawni hyn drwy gynnal ymgynghoriad ar ei chynigion a fyddai hefyd wedi gwyntyllu'r materion hyn.*

Daeth yr adroddiad i ben drwy argymell bod yr Ysgrifennydd Gwladol yn oedi i ystyried yr argymhellion. Roedd y rhain yn gofyn iddo edrych eto ar y profion angenrheidrwydd, y rhestr o gymalau cadw, mater y cydsyniadau gweinidogol a hefyd i barhau i adolygu mater awdurdodaeth ar wahân neu benodol i Gymru.

Datganiad Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Ar 29 Chwefror 2016 gwnaeth Stephen Crabb AS, a oedd bryd hynny'n Ysgrifennydd Gwladol Cymru, **ddatganiad**, a dywedodd yn y datganiad y byddai'r broses o gyflwyno Bil Cymru yn cael ei gohirio tan yr haf. Tynnodd sylw at feysydd a fyddai'n newid yn sgil y dystiolaeth a gafwyd gan y ddau bwyllgor.

Cyhoeddodd ei fwriad i **ddileu'r prawf angenrheidrwydd** yn hytrach na'i ddisodli. Dywedodd:

> *O gofio mai nod allweddol yw lleihau cymhlethdod, bydd cael gwared â'r "prawf angenrheidrwydd" yn cael gwared â biwrocratiaeth gyfansoddiadol sydd mewn perygl o lesteirio gallu'r Cynulliad i addasu'r gyfraith er mwyn gorfodi ei ddeddfwriaeth y mae'n gyfrifol amdani.*

Cytunodd hefyd i **leihau nifer y cymalau cadw** a rhoddodd gyfarwyddyd i swyddogion Swyddfa Cymru weithio â chydweithwyr yng Nghabinet y DU i lunio rhestr ddiwygiedig.

Mewn perthynas â **chydsyniad gweinidogol**, dywedodd ei fod yn bwriadu cael gwared ar y cyfyngiad cyffredinol ar y Cynulliad o ran addasu swyddogaethau Gweinidog y Goron mewn meysydd sydd wedi'u datganoli, ac i adolygu pob un o'r swyddogaethau i geisio datganoli cymaint ag y bo modd.

Pwysleisiodd yr Ysgrifennydd Gwladol ei wrthwynebiad i **awdurdodaeth ar wahân i Gymru** ond cyhoeddodd fod gweithgor wedi'i greu – gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, swyddfa'r Arglwydd Brif Ustus, a Llywodraeth Cymru – i ystyried pa drefniadau penodol fyddai eu hangen i gydnabod anghenion Cymru o fewn awdurdodaeth Cymru a Lloegr pan gaiff y model cadw pwerau ei roi ar waith.

Ar 19 Mawrth 2016, penodwyd Alun Cairns AS yn Ysgrifennydd Gwladol Cymru yn lle Stephen Crabb AS.

Bil Amgen Llywodraeth Cymru

Ddydd Llun 7 Mawrth 2016, gwnaeth Prif Weinidog Cymru **Ddatganiad Ysgrifenedig** a chyhoeddodd y *Bil Llywodraeth a Chyfreithiau yng Nghymru* ('y bil amgen') ynghyd â **Chrynodeb Esboniadol**. Yn y crynodeb, soniwyd fod Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi'r Bil amgen 'fel cyfraniad cadarnhaol i ddatblygu datganoli yng Nghymru, ac i helpu'r Ysgrifennydd Gwladol a Senedd y DU wrth iddynt ystyried sut y dylid gwella'r setliad'.

Bil cydgrynhoi yw'r bil amgen, felly byddai'n ailddeddfu llawer o'r hyn sydd yn *Neddf Llywodraeth Cymru 2006*, er enghraifft o ran strwythur y Cynulliad. Mae darpariaethau eraill wedi'u cynnwys o'r hyn sydd bellach yn Ddeddf yr Alban 2016, Mesurau'r Cynulliad a'r Bil Cymru drafft, ac mae rhai darpariaethau newydd. Byddai Cymal 1 yn ailenwi'r Cynulliad yn Senedd.

Byddai'r Bil yn darparu ar gyfer newid o fodel rhoi pwerau i fodel **cadw pwerau** ar unwaith. Yn ôl y Crynodeb Esboniadol, mae'r rhestr o **faterion i'w cadw'n ôl** yn cynnwys y materion hynny sy'n **hanfodol i undod gwleidyddol, economaidd a chymdeithasol y DU.** Felly mae darpariaethau sy'n cefnogi marchnad fewnol y DU, neu nawdd cymdeithasol, yn faterion a gedwir yn ôl.

Fodd bynnag, mae hefyd yn darparu, yn y tymor hwy, ar gyfer datganoli'r **heddlu, gweinyddu cyfiawnder, cyfraith trosedd a chyfraith teulu**, pob un ohonynt yn **'faterion gohiriedig'** hyd nes y **'dyddiad trosglwyddo gohiriedig'** sef **1 Mawrth 2026.**

Byddai'r bil amgen yn darparu ar gyfer **creu awdurdodaeth gyfreithiol neilltuol i Gymru ar unwaith**, gan wahanu cyfreithiau Cymru oddi wrth gyfreithiau Lloegr. Yn ôl y Crynodeb Esboniadol:

> *Dechreuodd Llywodraeth Cymru drafodaeth am awdurdodaeth Cymru yn 2011. Bryd hynny, daethom i'r casgliad y dylai'r awdurdodaeth ddatblygu'n naturiol dros gyfnod o amser. Ond mae'r gwaith manwl ar y model cadw pwerau wedi dangos yn glir bod creu model o'r fath o fewn awdurdodaeth gyfunol yn peryglu creu rhagor o gymhlethdod ac ansicrwydd. Felly fel y gwnaethom ddadlau yn ein tystiolaeth i CLAC [...] rydym wedi dod i'r casgliad mai awdurdodaeth i Gymru yw'r ffordd gywir i symud ymlaen yn unol â'r egwyddorion a nodwyd uchod.*

Mae'r bil amgen yn darparu ar gyfer rhai **cyfyngiadau** newydd ar bwerau Senedd arfaethedig Cymru mewn tair ffordd:

- bydd pwerau Senedd Cymru **ond yn medru cael eu harfer mewn perthynas â Chymru**. Felly, drwy sefydlu awdurdodaeth benodol i Gymru, ceir gwared â'r gallu i gyfreithiau Cymru fod yn gymwys mewn rhai agweddau yn Lloegr. Fel yn yr Alban, bydd newidiadau yng nghyfraith Lloegr sy'n ganlyniadau i Ddeddfau Senedd Cymru a wnaed ar gyfer Cymru yn cael eu gwneud gan Lywodraeth y DU drwy reoliadau.

- Mae rhywfaint o leihau pwerau'n angenrheidiol i sicrhau bod yr **hawliau a'r dyletswyddau cyflogaeth** sydd eu hangen fel sylfaen i farchnad lafur fewnol y DU yn cael eu cadw yn ôl yn glir ac yn rhesymegol.
- Yn drydydd, ni fydd modd i Senedd Cymru addasu gweithrediadau na chyfansoddiadau **awdurdodau a gedwir yn ôl a restrwyd** heb ganiatâd yr Ysgrifennydd Gwladol, na diwygio'r gyfraith ar faterion a gedwir yn ôl oni bai bod gwneud hynny'n angenrheidiol at ddiben datganoledig.

Nid Bil Cynulliad na Bil San Steffan mo'r bil amgen, ond model posibl o'r modd y gellid newid setliad datganoli Cymru.

Ymateb Llywodraeth y DU i'r Pwyllgor Materion Cymreig

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU ei **hymateb i Adroddiad Pwyllgor Materion Cymreig Tŷ'r Cyffredin** ar y Bil drafft ar yr un diwrnod ag y cyhoeddwyd y Bil ei hun. Mae'n cynnwys rhai pwyntiau ynghylch gweithredu'r Bil yn y dyfodol.

O ran mater **awdurdodaeth benodol** ei barn oedd: "Rydym yn credu bod yr awdurdodaeth gyfreithiol sengl, bresennol yn addas i'w diben." Aeth rhagddi i ddweud:

> *Er hynny, mae'r Llywodraeth yn cydnabod bod angen adlewyrchu gwahanolrwydd Cymru ym mhob agwedd ar yr awdurdodaeth gyfreithiol sengl. Mae'r Bil yn cadarnhau bodolaeth cyfraith i Gymru a wneir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a Gweinidogion Cymru mewn statud, sy'n ffurfio rhan o gyfraith Cymru a Lloegr.*
>
> *Dylai cyfraith i Gymru hefyd gyfrannu at drefniadau effeithlon ac effeithiol ar gyfer gweinyddu cyfiawnder yng Nghymru, a hynny'n cwmpasu materion fel diwygio rheolau llys a hyfforddiant barnwrol.*
>
> *Felly mae'r Llywodraeth wedi sefydlu gweithgor o swyddogion, yn cynnwys cynrychiolwyr o Swyddfa'r Arglwydd Brif Ustus, i edrych yn fanwl ar y trefniadau hyn ac argymell ffyrdd o'u gwella.* ***Bydd y gwaith hwn yn symud ymlaen ochr yn ochr â'r Bil***, [pwyslais y Gwasanaeth Ymchwil] *a bydd y gweithgor yn ymgysylltu â Llywodraeth Cymru wrth wneud argymhellion i wella'r system bresennol.*

Cyhoeddodd Ysgrifennydd Gwladol Cymru fanylion y gweithgor hwn yr un diwrnod. Caiff y gweithgor ei gadeirio gan **Scott McPherson, Cyfarwyddwr y Gyfraith, Hawliau a Rhyngwladol yn y Weinyddiaeth Gyfiawnder**. Bydd yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Weinyddiaeth Gyfiawnder, Swyddfa Cymru, Swyddfa'r Cabinet, y Swyddfa Gartref, Swyddfa'r Twrnai Cyffredinol / Gwasanaeth Erlyn y Goron, y Swyddfa Farnwrol a Llywodraeth Cymru.

Mae ei **gylch gorchwyl** yn cynnwys y canlynol:

> *Diben*
>
> *Ystyried goblygiadau gweinyddol ac ymarferol ar gyfer y system gyfiawnder y corff sy'n dod i'r amlwg o gyfreithiau Cymreig a wnaed gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac argymell gwelliannau mewn trefniadau a gweithdrefnau gweinyddol i sicrhau bod cyfreithiau'r Cynulliad yn cael eu hymgorffori'n llawn yn y system gyfiawnder.*
>
> *Adrodd i Weinidogion erbyn tymor yr hydref 2016, gan gynnwys cynllun gweithredu arfaethedig i weithredu'r argymhellion a wnaed.*

Cwmpas

Wrth nodi gwelliannau y dylid eu gwneud, bydd y grŵp yn ystyried:

beth fydd y goblygiadau i gyfiawnder yng Nghymru wrth symud i'r model pwerau a gedwir o ddatganoli fel y nodir ym Mil Cymru

goblygiadau cyfansoddiadol ac ymarferol cyfreithiau Cymreig sy'n gwyro o drefn Cymru a Lloegr yn system gyfiawnder Cymru a Lloegr

yr angen am drefniadau cyfiawnder unigryw i adlewyrchu'r corff sy'n dod i'r amlwg o ddeddfwriaeth a wneir gan y Cynulliad.

Mae'r ymateb yn datgan bod Llywodraeth y DU yn bwriadu i'r model cadw pwerau newydd fod yn ffin glir rhwng pwerau sydd wedi'u datganoli a phwerau a gadwyd yn ôl. Fodd bynnag, mae'n cydnabod bod y **cyfyngiad cyffredinol presennol sy'n gwahardd y Cynulliad rhag deddfu ar swyddogaethau sy'n aros gyda Gweinidogion y Goron** (y swyddogaethau "cyn cychwyn" fel y'u gelwir) mewn meysydd datganoledig, heb gael cydsyniad, yn mynd yn groes i'r egwyddor allweddol hon. Mae'n nodi:

Felly mae'r Llywodraeth yn dileu'r cyfyngiad cyffredinol hwn ym Mil Cymru. Mae'r Bil yn rhestru'r swyddogaethau hynny a fydd yn parhau i gael eu harfer yn gydredol neu ar y cyd rhwng Gweinidogion Cymru a Gweinidogion y Goron, a'r ychydig swyddogaethau sy'n weddill y bydd un o Weinidogion y Goron yn parhau i'w harfer, ac na ellir eu haddasu drwy ddeddfwriaeth y Cynulliad heb gael cydsyniad. Bydd yr holl swyddogaethau eraill mewn meysydd a ddatganolwyd yn cael eu trosglwyddo drwy Orchymyn i Weinidogion Cymru. Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru ymgynghori â Gweinidog priodol y DU os yw Bil Cynulliad yn cynnwys darpariaeth i ddiwygio un o swyddogaethau Gweinidogion y Goron sydd heb ei throsglwyddo drwy ddarpariaeth yn y Bil neu ei throsglwyddo i Weinidogion Cymru drwy Orchymyn a wnaed wedyn.

O ran argymhelliad y Pwyllgor ynghylch **amseriad y cydsyniadau Gweinidogol**, nodir fel a ganlyn:

Mae'r Llywodraeth yn cytuno bod angen gweithdrefn glir i gael cydsyniadau Gweinidogol. Fodd bynnag, rydym yn credu bod y weithdrefn yn un weinyddol ac mai'r peth gorau fydd ei nodi mewn canllawiau yn hytrach nag ar wyneb Bil Cymru. Mae'r Llywodraeth yn bwriadu cyhoeddi canllawiau ar gyfer Adrannau Llywodraeth y DU ar weithio gyda'r model cadw pwerau newydd i Gymru. Byddwn yn gwneud hynny'n agosach at yr amser y bydd y model cadw pwerau newydd yn cael ei roi ar waith, a byddwn yn ymgynghori â Llywodraeth Cymru a Chomisiwn y Cynulliad wrth eu paratoi. Bydd y canllawiau'n cynnwys terfyn amser o 60 niwrnod gwaith ar gyfer rhoi neu wrthod cydsyniad. Bydd y canllawiau hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Llywodraeth roi rhesymau dros wrthod cydsyniad.

3. Bil Cymru 2016

Cyflwynwyd Bil Cymru ("y Bil") ar 7 Mehefin 2016. Bil sy'n diwygio Deddfau Seneddol eraill, gan gynnwys *Deddf Llywodraeth Cymru 2006*, yw hwn yn hytrach na Bil cydgrynhoi. Mae strwythur y Bil i'w weld yn Atodiad 1 isod.

Rhan 1 o'r Bil

Mae **Rhan 1** o'r Bil yn trafod **trefniadau cyfansoddiadol** . **Mae cymal 1** yn diwygio *Deddf Llywodraeth Cymru 2006* i gadarnhau **parhauster** y Cynulliad a Llywodraeth Cymru, yn yr un modd â'r Bil drafft. Fodd bynnag, mae is-gymal pellach yn esbonio diben y cymal fel a ganlyn: [to] "signify the commitment of the Parliament and Government of the United Kingdom to the Assembly and the Welsh Government." Mae is-adran olaf yn datgan:

> *In view of that commitment it is declared that the Assembly and the Welsh Government* ***are not to be abolished except on the basis of a decision of the people of Wales voting in a referendum*** [Pwyslais y Gwasanaeth Ymchwil].

Mae **cymal 2** yn diwygio *Deddf Llywodraeth Cymru 2006* i gynnwys y geiriau "But it is recognised that the Parliament of the United Kingdom **will not normally legislate with regard to devolved matters without the consent of the Assembly**", a thrwy hynny'n gosod y confensiwn presennol mewn statud.

Mae **cymal 3** yn ymwneud â **chymhwysedd deddfwriaethol** y Cynulliad. Mae Cymal 3(1) yn disodli adran 108 presennol o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* gydag adran 108A newydd. Mae'r adran newydd hon yn nodi'r cyfyngiadau ar gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad drwy gyfeirio at **ddwy Atodlen newydd, 7A a 7B**, sy'n disodli Atodlen 7 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* ac sy'n rhestru'r **materion a gedwir yn ôl a chyfyngiadau cyffredinol.**

Mae'r Bil yn galluogi'r Cynulliad i **addasu cyfraith trosedd** at ddiben datganoledig, ac eithrio ar gyfer rhestr fer o droseddau ac elfennau craidd o gyfraith trosedd. Mae'r **prawf angenrheidrwydd wedi'i ddileu ar gyfer cyfraith breifat**. Mae'r newidiadau hyn yn rhoi modd i'r Cynulliad addasu'r gyfraith trosedd/preifat at ddiben datganoledig er mwyn helpu i orfodi ei ddeddfwriaeth.

Mae'r Bil yn cadw'r **prawf angenrheidrwydd** yn y ddau amgylchiad arall. Yn gyntaf, pan fo'r Cynulliad yn deddfu ynghylch Lloegr. Mae cymal 3 o'r Bil yn galluogi'r Cynulliad i ddeddfu ynghylch Lloegr os yw'r ddarpariaeth yn **ategol i ddarpariaeth mewn Deddf Cynulliad** (neu Fesur Cynulliad), neu i ddarpariaeth ddatganoledig mewn Deddf Seneddol, yn amodol ar y "prawf angenrheidrwydd", sef na all darpariaeth y Cynulliad gael *effaith ehangach, y tu hwnt i'r effaith ar Gymru, nag sy'n angenrheidiol at ddibenion y ddarpariaeth honno.*

Yn ail, pan fydd y Cynulliad yn **addasu'r gyfraith ar faterion a gedwir yn ôl**, mae paragraff 1(1) o'r Atodlen 7B newydd (Atodlen 2 i'r Bil) yn atal darpariaeth mewn Deddf Cynulliad rhag addasu'r gyfraith ar faterion a gedwir yn ôl. Caiff y gyfraith ar faterion a gedwir yn ôl ei diffinio ym mharagraff 1(2) fel unrhyw ddeddfiad gan Senedd y DU neu reol cyfraith gyffredin, y mae'r pynciau y maent yn eu trafod yn fater a gedwir yn ôl yn yr Atodlen 7A newydd. Mae paragraff 2 yn nodi **eithriad** i hyn, fel y gall y Cynulliad addasu'r gyfraith ar faterion a gedwir yn ôl os yw'r addasiad yn **ategol i ddarpariaeth sydd â phwrpas datganoledig ac** ***nad yw'n cael mwy o effaith ar faterion a gedwir yn ôl nag sydd ei hangen i roi effaith at ddibenion y ddarpariaeth honno***.

Mae **cymal 4** yn diffinio "awdurdod cyhoeddus" yng Nghymru ac yn mewnosod Atodlen newydd i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.* Gellir dim ond arfer swyddogaethau awdurdodau cyhoeddus Cymru **mewn perthynas â Chymru** ac maent oll neu'n bennaf yn swyddogaethau nad ydynt yn ymwneud â

materion a gedwir yn ôl. Mae'r Bil yn cynnwys rhestr o awdurdodau cyhoeddus Cymru er eglurder o ran yr awdurdodau cyhoeddus sydd wedi'u datganoli, ac yn cynnwys pŵer i ddiwygio'r rhestr yn y dyfodol drwy Orchymyn yn y Cyfrin Gyngor a gymeradwyir gan y Cynulliad a Ddau Dŷ Senedd y DU.

Mae **cymalau 5** a 6 yn darparu bod Gweinidogion Cymru yn cael pwerau dros etholiadau

Mae **cymal 7** yn diwygio *Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983* o ran y weithdrefn ar gyfer ceisiadau i'r gofrestr etholwyr i ddarparu bod swyddogaethau penodol yr Ysgrifennydd Gwladol ynghylch y **Gwasanaeth Digidol** yn arferadwy gan **Weinidogion Cymru ar yr un pryd ag** un o Weinidogion y Goron.

Mae **cymal 8** yn mewnosod adrannau 111A a 111B i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* i'w gwneud yn ofynnol bod rhai mathau o **ddeddfwriaeth etholiadol** yn cael eu pasio gan **fwyafrif o ddwy ran o dair** yn y Cynulliad.

Mae'r materion hyn, o ran etholiadau i'r Cynulliad, fel a ganlyn:

- yr **etholfraint** gyfer yr etholiadau hynny,
- y **system** sy'n rheoli sut y caiff Aelodau'r Cynulliad eu hethol,
- manylion neu **nifer yr etholaethau a rhanbarthau**, neu ardaloedd eraill o'r fath, a
- **nifer yr Aelodau** a fydd yn cael eu hethol ym mhob etholaeth neu ranbarth, neu ardaloedd eraill o'r fath.

Hefyd, byddai darpariaeth sy'n **newid enw'r Cynulliad** yn berthnasol fel pwnc a warchodir a byddai angen sicrhau mwyafrif o ddwy ran o dair cyn y gellid ei phasio.

Mae **cymal 9** yn diwygio adrannau 111 a 112 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* i adlewyrchu'r prosesau newydd sydd yn rhaid eu rhoi ar waith o ganlyniad i'r angen am fwyafrif o ddwy ran o dair. Mae'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol bod Rheolau Sefydlog yn darparu bod Bil sydd wedi cael ei basio yn cael ei drafod eto os bydd y Goruchaf Lys yn penderfynu bod y Llywydd yn anghywir wrth ardystio a oes unrhyw ddarpariaeth ynddo yn ymwneud â phwnc a warchodir ai peidio.

Mae **cymal 10** yn darparu bod **asesiadau o'r effaith ar gyfiawnder** yn cael eu cynnal ynghylch Biliau'r Cynulliad. Mae'n gwneud hynny drwy ei gwneud yn ofynnol bod Rheolau Sefydlog y Cynulliad yn cynnwys darpariaeth yn gofyn bod y person sy'n gyfrifol am Fil Cynulliad yn gwneud datganiad ysgrifenedig yn nodi effaith bosibl darpariaethau'r Bil ar y system gyfiawnder yng Nghymru a Lloegr. Rhaid i reolau sefydlog ragnodi ffurf a dull yr asesiad ac mae'n rhaid i ganlyniad yr asesiad gael ei gyhoeddi.

Mae **cymal 11** yn darparu mai'r **Llywydd** ddylai **gyflwyno deddfwriaeth y Cynulliad i gael Cydsyniad Brenhinol,** yn hytrach na Chlerc y Cynulliad. Mae'r cymal hefyd yn darparu y dylid rhoi gwybod i'r Llywydd, yn hytrach na Chlerc y Cynulliad, pan fydd Bil yn destun cyfeiriad i'r Goruchaf Lys a phan nad yw'r Twrnai Cyffredinol neu'r Cwnsler Cyffredinol yn bwriadu cyfeirio Bil.

Cymal 12, Rheolaeth ariannol, cyfrifon ac archwilio: Mae'r adran hon yn darparu y bydd y ddarpariaeth yn cael ei gwneud drwy **Ddeddf y Cynulliad ("deddfwriaeth Cymru"), neu o dan Ddeddf o'r fath, ynghylch rheolaeth ariannol, cyfrifon ac archwilio**. Mae hyn yn disodli'r trefniadau blaenorol ar gyfer rheolaethau ariannol yn *Neddf Llywodraeth Cymru 2006*.

Mae **cymal 13** yn diddymu adran 29 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* i **gael gwared ar y cyfyngiadau ar gyfansoddiad y pwyllgorau** ac yn caniatáu iddynt gael eu diwygio drwy newidiadau i Reolau Sefydlog y Cynulliad.

Mae **cymal 14** yn diddymu adrannau 32 a 33 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mae diddymu adran 32 yn **dileu hawl Ysgrifennydd Gwladol Cymru i gymryd rhan yn nhrafodion y Cynulliad**. Mae diddymu adran 33 yn dileu'r **gofyniad bod yr Ysgrifennydd Gwladol yn dod i'r Cynulliad** fel rhan o'r broses ymgynghori ar raglen ddeddfwriaethol Llywodraeth y DU.

Mae **cymal 15** yn mewnosod adran 150A newydd i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* yn sicrhau bod cyfeiriadau mewn deddfwriaeth arall i'r Cynulliad a chyrff eraill yn cael eu **diwygio'n awtomatig** os bydd y Cynulliad yn arfer ei bŵer i **newid ei enw**.

Mae **cymal 16** yn diwygio *Deddf Cymru 2014* i **ddileu'r gofyniad bod refferendwm yn cael ei gynnal** cyn datganoli elfen o **dreth incwm.**

Mae **cymal 17** yn diwygio *Deddf Llywodraeth Cymru 2006* i roi **pwerau cyfraith gyffredin i Weinidogion Cymru**; disgrifir y pwerau hyn fel **swyddogaethau gweithredol Ei Mawrhydi** a gellir eu harfer ynghylch swyddogaethau datganoledig ac ynghylch swyddogaethau gweithredol a roddir i Weinidogion Cymru y gellir eu harfer mewn meysydd a gedwir yn ôl. Mae is-adran (5) yn diffinio ystyr swyddogaeth weithredol; nid yw hyn yn cynnwys unrhyw swyddogaethau uchelfreiniol.

Mae **cymal 18** yn rhoi **hawl awtomatig i Weinidogion Cymru wneud rheoliadau** o dan adran 2(2) o ***Ddeddf Cymunedau Ewropeaidd 1972*** **sy'n gweithredu cyfraith yr UE**. Mae'r hawl hon yn berthnasol i faterion sydd o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Ni fydd camau a gymerir gan Weinidogion Cymru i arfer pwerau o'r fath yn amodol mwyach ar ddynodiad blaenorol mewn Gorchymyn yn y Cyfrin Gyngor a baratoir gan Lywodraeth y DU.

Gall swyddogaethau a roddir gan ddeddfwriaeth y DU mewn meysydd datganoledig gael eu trosglwyddo i Weinidogion Cymru gan Orchymyn a wneir o dan adran 58 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*. Mae **cymal 19**, is-adran (1), yn addasu adran 58 drwy alluogi gorchymyn i nodi y gallai swyddogaeth hefyd gael ei **harfer ar y cyd** , yn ogystal ag ar yr un pryd, gan **Weinidog y Goron a Gweinidogion Cymru**. Wrth drosglwyddo gorchmynion swyddogaethau, gellir hefyd nodi y gall fod angen cytundeb Gweinidog y Goron ar swyddogaethau y gellir eu harfer gan Weinidogion Cymru, neu fod angen ymgynghori â Gweinidog y Goron cyn i Weinidogion Cymru arfer y swyddogaethau hyn. Mae is-adran (2) yn addasu darpariaeth yn Atodlen 3 i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* drwy ddileu'r cyfeiriad at gyrff trawsffiniol ac ardaloedd ar y ffin yn Lloegr.

Mae is-adran (3) yn mewnosod Atodlen 3A newydd i *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* sy'n rhestru'r holl **bwerau sy'n cael eu harfer ar y cyd neu ar yr un pryd gan Weinidogion y Goron a Gweinidogion Cymru**. Mae'r pwerau hyn eisoes wedi'u trosglwyddo drwy orchmynion trosglwyddo swyddogaethau a wnaed o dan y pwerau a restrir yn adran 58 (2A)(c) a fewnosodwyd gan gymal 19. Gellir ychwanegu at yr Atodlen hon drwy Orchmynion dilynol, os ydynt yn cynnwys pwerau a rennir, fel bod rhestr gynhwysfawr o bwerau o'r fath ar gael yn rhwydd.

Mae **cymal 20** yn gwneud **addasiadau pellach i'r pŵer yn adran 58 i wneud gorchmynion trosglwyddo swyddogaethau**.

Mae **cymal 21** yn diddymu adran 63 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* (ymgynghori ar gyrff trawsffiniol). Rhoddodd yr adran hon **ddyletswydd ar Weinidogion y Goron i ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn arfer swyddogaethau penodol ynghylch cyrff trawsffiniol**. Ni ddefnyddir yr ymadrodd 'corff trawsffiniol' yn y model pwerau a gedwir yn ôl a gyflwynir gan y Bil. O dan y strwythur newydd, bydd awdurdodau cyhoeddus sydd â swyddogaethau y gellir eu harfer yn Lloegr yn ogystal â Chymru yn gyffredinol yn cael eu galw'n 'awdurdodau a gedwir yn ôl'.

Rhan 2: Cymhwysedd deddfwriaethol a gweithrediaeth: darpariaeth bellach

Mae **cymalau 22 i 24** yn gwneud darpariaethau sy'n datganoli pwerau i Weinidogion Cymru dros betrolewm ar y tir.

Mae **cymal 25** yn gwneud darpariaethau sy'n datganoli pwerau i Weinidogion Cymru dros ffyrdd: terfynau cyflymder, croesfannau i gerddwyr ac arwyddion traffig.

Mae **cymal 26** yn gwneud darpariaethau sy'n datganoli pwerau i Weinidogion Cymru dros gofrestru gwasanaethau bws a Chomisiynwyr Traffig.

Mae **cymal 27** yn gwneud darpariaethau sy'n trosglwyddo swyddogaethau penodol o ran tacsis i Weinidogion Cymru.

Mae **cymalau 28 i 35** yn trosglwyddo swyddogaethau gweithrediaeth ynghylch porthladdoedd Cymru.

Mae **cymalau 36 i 39** yn darparu bod cyfrifoldeb dros ganiatâd cynllunio ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu ynni sydd â chapasiti o 350MW neu lai yn cael ei ddatganoli i Weinidogion Cymru.

Mae **cymal 40** yn diwygio adran 152(2) o *Ddeddf Cydraddoldeb 2010* (Deddf 2010). Mae'r rhan berthnasol o'r adran hon yn nodi'r broses y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru ei dilyn wrth arfer pŵer i ddiwygio'r rhestr o awdurdodau cyhoeddus Cymru, a nodir yn Rhan 2 o Atodlen 19 i Ddeddf 2010, sy'n ddarostyngedig i ddyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus. Bellach, ni fydd yn rhaid i Weinidogion Cymru gael cydsyniad Gweinidog y Goron cyn gwneud gorchymyn yn diwygio'r rhestr, ond yn hytrach mae'n rhaid iddynt roi gwybod i Weinidog y Goron ar ôl diwygio Atodlen 19.

Mae **cymal 41** yn diwygio'r trefniadau ar gyfer cychwyn Rhan 1 o Ddeddf 2010 yng Nghymru (anghydraddoldebau economaidd-gymdeithasol). Mae'r cymal hefyd yn diwygio pwerau Gweinidogion Cymru lle maent yn dymuno diwygio adran 1 o Ddeddf 2010. Mae Rhan 1, sy'n galluogi Gweinidogion Cymru i osod y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol ar gyrff cyhoeddus sy'n cyflawni swyddogaethau datganoledig neu swyddogaethau sy'n bennaf wedi'u datganoli, eisoes wedi'i datganoli, ond hyd yma nid oedd mecanwaith ar gael i Weinidogion Cymru gychwyn y ddarpariaeth fel y mae'n berthnasol i'r cyrff hynny.

Mae **cymal 42** yn gweithredu argymhelliad Comisiwn Silk y dylai'r cyfrifoldebau gweithrediaeth presennol ar gyfer trwyddedu morol yn rhanbarth glannau Cymru gael eu hymestyn i ranbarth môr mawr Cymru. Mae'r diwygiadau sy'n cael eu gwneud gan gymal 26 yn gwneud darpariaeth i Weinidogion Cymru arfer swyddogaethau sy'n ymwneud â thrwyddedu morol yn rhanbarth môr mawr Cymru.

Mae **cymal 43** yn penodi Gweinidogion Cymru yn awdurdod priodol ar gyfer rhanbarth môr mawr Cymru, gan eu galluogi i ddynodi ardaloedd yn barthau cadwraeth morol yn y rhanbarth hwnnw yn unol â *Rhan 5 (Cadwraeth Natur) o Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009 (Deddf 2009).*

Nid oedd cymhwysedd deddfwriaethol ynghylch **carthffosiaeth** wedi'i roi i'r Cynulliad yn flaenorol, a chaiff ei ddatganoli i'r graddau a nodir yng nghymalau cadw 90 a 91 o'r Atodlen 7A arfaethedig. Mae **cymal 44** yn diwygio adran 114 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006* drwy ychwanegu **pŵer ymyrryd newydd dros gymhwysedd y Cynulliad i basio Deddf Cynulliad ynghylch carthffosiaeth**. Mae'r pŵer ymyrryd hwn yn galluogi'r Ysgrifennydd Gwladol i wneud gorchymyn yn gwahardd y Llywydd rhag cyflwyno Bil ar gyfer Cydsyniad Brenhinol lle mae gan yr Ysgrifennydd Gwladol sail resymol dros gredu y gallai'r Bil, os daw'n Ddeddf Cynulliad ar y ffurf honno, gael **effaith andwyol ddifrifol ar wasanaethau carthffosiaeth yn Lloegr neu ar systemau carthffosiaeth yn Lloegr**. Mae'r pŵer ymyrryd hwn yn debyg i un sydd gan yr Ysgrifennydd Gwladol eisoes mewn cysylltiad â datganoli materion sy'n ymwneud â dŵr.

Mae rheoleiddio adeiladau a gwaith adeiladu yn fater a gedwir yn ôl. Fodd bynnag, mae swyddogaethau o dan *Ddeddf Adeiladu 1984* i wneud rheoliadau adeiladu a materion cysylltiedig wedi cael eu trosglwyddo i Weinidogion Cymru drwy orchymyn yn 2009 a ddaeth i rym yn 2011. Cafodd **eithriad** o'r trosglwyddiad ei wneud mewn perthynas ag **adeiladau ynni wedi'u heithrio ("excepted energy buildings")**; hynny yw, adeiladau sy'n rhan o seilwaith ynni. Mae'r **cymal 45** hwn yn **cael gwared ar yr eithriad** drwy wneud y ddarpariaeth angenrheidiol ar gyfer trosglwyddo swyddogaethau o dan *Ddeddf Adeiladu 1984* ar gyfer y categori hwnnw o adeiladau.

Mae cymal 46 yn rhoi **dyletswydd ar yr Ysgrifennydd Gwladol i ymgynghori â Gweinidogion Cymru** cyn sefydlu neu ddiwygio **cynllun cymhelliant ynni adnewyddadwy**. Mae cynllun cymhelliant ynni adnewyddadwy wedi'i ddiffinio ac mae'n cynnwys y Cymhelliant Gwres Adnewyddadwy, y Rhwymedigaeth Ynni Adnewyddadwy, y Tariff Cyflenwi Trydan a'r Contractau Gwahaniaeth.

Rhan 3: Amrywiol

Mae cymal 47 yn galluogi'r **Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol i gael gwybodaeth am Gymru** o'r fath sydd ei hangen arni yn rhesymol i gyflawni ei dyletswydd statudol. Bydd y wybodaeth hon yn cael ei defnyddio i lunio rhagolygon a dadansoddiadau o'r economi a chyllid cyhoeddus.

Mae is-adran (1) o **gymal 48** yn diwygio adran 37 o *Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006*, sy'n rhoi pŵer i'r Cynulliad ei wneud yn ofynnol bod personau yn bresennol yn ystod ei drafodion i roi tystiolaeth neu gyflwyno dogfennau. Caiff is-adran (6A) newydd ei mewnosod yn adran 37 sy'n **rhoi'r pŵer i'r Cynulliad osod gofynion o'r fath ynghylch cyflawni swyddogaethau'r Awdurdod Marchnadoedd Nwy a Thrydan** mewn perthynas â Chymru.

Mae cymal 49 darparu bod yn rhaid i weithredwr pwll glo sydd am gloddio yng Nghymru geisio **cymeradwyaeth Gweinidogion Cymru** fel rhan o'i gais am drwydded.

Mae cymal 50 yn diwygio adran 1 o *Ddeddf Cyfathrebu 2002* i ddarparu y bydd **Gweinidogion Cymru yn penodi un aelod o Ofcom** a, cyn gwneud hynny, y bydd yn rhaid iddynt ymgynghori â'r Ysgrifennydd Gwladol. Mae is-adran (4) hefyd yn diwygio adran 1(5) i sicrhau bod yr aelod a benodir gan Weinidogion Cymru yn cymryd rhan yn y broses o benodi unrhyw aelodau gweithredol o Ofcom.

Rhan 4: Cyffredinol

Mae cymalau 51 i 53 ac Atodlenni 5 a 6 yn ymdrin â darpariaeth ganlyniadol, mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol, darpariaethau trosiannol a threfniadau cychwyn. Mae cymal 51 yn rhoi pŵer i'r Ysgrifennydd Gwladol ddiwygio, diddymu, dirymu neu addasu deddfiadau mewn deddfwriaeth sylfaenol. Mae'r pŵer hwn yn ymestyn i Ddeddfau a Mesurau'r Cynulliad ond, mewn amgylchiadau o'r fath, bydd angen i ddau Dŷ Senedd y DU, ond nid y Cynulliad, gymeradwyo'r offeryn statudol drafft sy'n cynnwys y pŵer cyn y gellir arfer y pŵer hwnnw.

4. Datganiad Prif Weinidog Cymru

Ar 8 Mehefin 2016 gwnaeth **Prif Weinidog Cymru** ddatganiad ar Fil Cymru yn y Cyfarfod Llawn. Dywedodd fod y Bil newydd yn "bell o fod yn berffaith", ond ei fod yn well na'r drafft blaenorol. Esboniodd:

> *Roedd un o'r problemau mwyaf gyda'r drafft cynharach o'r Bil yn codi o'r darpariaethau a oedd yn ailgastio'r model rhoi pwerau yn fodel cadw pwerau. Roedd Llywodraeth y DU wedi dadlau bod diogelu awdurdodaeth ar y cyd Cymru a Lloegr o fewn y model newydd yn galw am osod cyfyngiadau newydd ar gymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad. Roedd hwn yn gyfyngiad annerbyniol ac*

anymarferol ar y cymhwysedd presennol, a oedd yn cynyddu cymhlethdod ac ansicrwydd ym mhwerau'r Cynulliad yn fawr. Mae'r Bil newydd yn welliant sylweddol, a bydd gan y Cynulliad bwerau helaeth i addasu'r gyfraith breifat a chyfraith droseddol mewn perthynas â materion o fewn ei gymhwysedd. Mae'n dal i fod angen cryn dipyn o waith manwl pellach ar y darpariaethau hyn i sicrhau rhywfaint o gysondeb, cydlyniad ac ymarferoldeb cyffredinol, ond maent yn dangos cynnydd cadarnhaol.

Fodd bynnag, ychwanegodd fod y Bil diwygiedig yn ei gwneud yn glir y bydd y gwahaniaeth rhwng y gyfraith sy'n berthnasol i Gymru a'r gyfraith sy'n berthnasol i Loegr yn parhau i gynyddu dros amser, nes cyrraedd pwynt lle y mae awdurdodaeth ar wahân neu awdurdodaeth benodol i Gymru yn anochel. Dywedodd:

Byddaf yn parhau i ddadlau bod rhaid mynd i'r afael â'r mater hwn yn y Bil os yw'n mynd i fod yn gwbl gredadwy fel setliad hirdymor i Gymru. Nawr, os nad yw Llywodraeth y DU yn gweld ei ffordd yn glir tuag at ateb cyflawn yn y Bil hwn, dylai o leiaf roi trefniadau ar waith sy'n paratoi'r ffordd ar gyfer ateb mwy hirdymor.

Meysydd eraill o welliant a nodwyd ganddo oedd gostyngiad yn nifer y cydsyniadau sydd eu hangen gan Weinidogion Llywodraeth y DU ar gyfer Biliau'r Cynulliad. Er ei fod yn croesawu hyn, aeth ymlaen i rybuddio: "unwaith eto, mae yna gryn gymhlethdod, ac mae angen gwaith pellach cyn y bydd yn bosibl dweud a yw'r canlyniad cyffredinol yn dderbyniol ac yn ymarferol".

Hefyd, dywedodd y Prif Weinidog y bu cynnydd yn y gwaith o leihau nifer a chwmpas y cymalau cadw, ond y byddai Llywodraeth Cymru yn pwyso am welliannau i gael gwared ar sawl un sy'n parhau, gan gynnwys, er enghraifft, yr ardoll seilwaith cymunedol a thrwyddedu alcohol. Dywedodd hefyd fod darpariaethau'r Bil o ran dŵr "yn annerbyniol fel y maent."

Ailadroddodd ei farn y dylid datganoli'r cyfrifoldeb dros blismona. Mewn ymateb i gwestiwn yn ddiweddarach yn y ddadl, dywedodd: "Oni bai bod rhywfaint o symud ar yr awdurdodaeth neu blismona, mae'r setliad hwn yn gam ymlaen, ond nid yw'n gadarn ac nid yw'n gynaliadwy".

Mae'r Bil yn dileu'r darpariaethau ynghylch refferendwm yn *Neddf Cymru 2014*, gyda'r effaith y gallai'r Trysorlys, drwy Orchymyn, ddechrau datganoli treth incwm heb ganiatâd y Cynulliad na Gweinidogion Cymru. Dywedodd y Prif Weinidog:

Rwyf wedi dweud yn glir na fyddaf yn gallu cefnogi datganoli treth incwm heb fframwaith cyllidol cyffredinol clir drwy gytundeb y ddwy Lywodraeth, ac y bydd y cytundeb hwn yn rhag-amod i gefnogi cynnig cydsyniad deddfwriaethol ar gyfer y Bil.

Pwysodd **Leanne Wood**, Arweinydd Plaid Cymru, ar y Prif Weinidog ynghylch arwyddocâd y darpariaethau o ran Asesiadau o'r Effaith ar Gyfiawnder, gan nodi nad oedd Deddfau yr Alban na Gogledd Iwerddon yn cynnwys darpariaethau o'r fath. Aeth ymlaen i ofyn:

Er y gallai'r adran hon ymddangos yn ddiniwed ar wyneb y Bil, mae gennym bryderon y gallai weithredu fel rhwystr i bwerau deddfwriaethol y Cynulliad. Sut y gallwn wneud yn siŵr nad y profion angenrheidrwydd wedi'u gwanhau yw hyn, ac na fydd yn gweithredu fel mecanwaith rhwystro yn erbyn deddfau a wneir yma?

Ymatebodd y Prif Weinidog:

> *[…] mae'r profion effaith ar gyfiawnder yn debyg, yn fy marn i - nid wyf yn dadlau o'u plaid - i asesiadau effaith rheoleiddiol lle rydym yn pasio deddf ac yn dweud, 'Wel dyma'r effaith y bydd yn ei chael ar y llysoedd'. Dyna ni. Nid oes dim arall o gwbl y gellid eu defnyddio ar ei gyfer. Nid ydynt yn sail i ryw fath o feto gan San Steffan dros gyfraith Cymru. Byddai'n ddogfen y byddai angen ei chynhyrchu, ond ni allai dim byd pellach ddod o'r peth. […] Ni allaf weld unrhyw broses lle gallai Llywodraeth y DU ddefnyddio asesiad o'r effaith ar gyfiawnder nad oedd yn cytuno ag ef er mwyn atal cyfraith Cymru rhag cael ei rhoi ar y llyfr statud.*

Croesawodd **Andrew RT Davies,** Arweinydd y Ceidwadwyr Cymreig, y Bil fel gwelliant ar y Bil Drafft, a rhybuddiodd y Prif Weinidog na ddylai ei awydd i weld plismona yn cael ei ddatganoli "weithredu fel rhwystr rhag dod i gonsensws er mwyn i'r Bil hwn fynd yn ei flaen". Nododd hefyd:

> *Cytunaf yn llwyr â'r fframwaith cyllidol y mae'r Prif Weinidog wedi'i grybwyll yn ei ddatganiad. Mae angen rhoi hynny ar waith i wneud yn siŵr fod y cyfnod pontio ar bwerau treth incwm ar gyfer unrhyw Lywodraeth Cymru yn y dyfodol yn gynhwysfawr, a bod angen iddo roi sicrwydd ac yn anad dim, fod angen iddo wneud yn siŵr nad yw Cymru ar ei cholled.*

Dywedodd **Neil Hamilton**, Arweinydd y Grŵp UKIP, fod ei grŵp yn "rhoi croeso gofalus" i'r Bil. Fodd bynnag, gofynnodd gwestiwn i'r Prif Weinidog ar ddiddymu'r ddarpariaeth y dylid cynnal refferendwm cyn cyflwyno pwerau treth incwm:

> *Mae eich datganiad yn dweud eich bod yn gwrthwynebu datganoli'r pwerau hyn heb ganiatâd y Cynulliad neu Weinidogion Cymru a fyddai'n golygu felly eu bod yn cael eu gosod gan Weinidogion y Trysorlys. Wel, rwy'n cytuno â hynny i'r graddau hyn: os nad oes refferendwm i fod yna rwy'n sicr yn credu y dylai Cynulliad Cymru gael yr hawl i wneud y penderfyniad hwnnw. Ond ni welaf unrhyw reswm pam na ddylid gweithredu'r ddarpariaeth, sydd yn y gyfraith bresennol, i ymgynghori â phobl Cymru. Dyna oedd yr addewid a roddwyd cyn i'r Ddeddf Cymru ddiwethaf gael Cydsyniad Brenhinol. Mae hyn bellach yn fater o dorri gair i bobl Cymru*

Atodiad 1

Rhan 1

Trefniadau Cyfansoddiadol

1 Parhauster Cynulliad Cenedlaethol Cymru a Llywodraeth Cymru

Cytundeb ynglŷn â'r Senedd yn deddfu ar faterion datganoledig

2 Cytundeb ynglŷn â'r Senedd yn deddfu ar faterion datganoledig

Cymhwysedd deddfwriaethol

3 Cymhwysedd deddfwriaethol

4 Awdurdodau cyhoeddus Cymru

Etholiadau

5 Pŵer i wneud darpariaeth yn ymwneud ag etholiadau

6 Amseriad etholiadau

7 Cofrestru etholiadol: y gwasanaeth digidol

Darpariaeth arall yn ymwneud â deddfwriaeth gan y Cynulliad

8 Y gofyn am uwch-fwyafrif ar gyfer rhai deddfwriaethau

9 Y gofyn am uwch-fwyafrif: diwygiadau yn ymwneud â gweithdrefnau etc.

10 Cyflwyno Biliau: asesiad o'r effaith ar gyfiawnder

11 Cyflwyno Biliau ar gyfer Cydsyniad Brenhinol: rôl y Llywydd

Darpariaeth arall yn ymwneud â'r Cynulliad

12 Rheolaeth ariannol, cyfrifon ac archwilio

13 Cyfansoddiad pwyllgorau'r Cynulliad

14 Gweithdrefnau'r Cynulliad: cyfranogiad Gweinidogion y DU etc

19 Newid enw'r Cynulliad etc: trosi cyfeiriadau

16 Cyfraddau Cymreig o dreth incwm: cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm

Cymhwysedd gweithrediaeth

17 Swyddogaethau Gweinidogion Cymru

18 Gweithredu cyfraith yr UE

19 Trosglwyddo swyddogaethau Gweinidogol

20 Swyddogaethau Gweinidogol a drosglwyddwyd

21 Ymghynghori ar gyrff trawsffiniol

Rhan 2

Petrolewm ar y tir

22 Trwyddedu petrolewm ar y tir

23 Petrolewm ar y tir: trwyddedau sy'n bodoli'n barod

24 Petrolewm ar y Tir: hawl i ddefnyddio tir ar lefel dwfn yng Nghymru

Trafnidiaeth ar y ffyrdd

25 Ffyrdd: cyfyngiadau cyflymder, croesfannau i gerddwyr ac arwyddion traffig

26 Cofrestru gwasanaethau bws a chomisiynwyr traffig

27 Tacsis: trosglwyddo rhai swyddogaethau i Weinidogion Cymru

Harbyrau

28 Trosglwyddo swyddogaethau gweithredol yn ymwneud â harbyrau Cymru

29 Trosglwyddo swyddogaethau gweithredol: diwygiadau i Ddeddf Harbyrau 1964

30 Trosglwyddo swyddogaethau ynghylch harbyrau: cymhwyso darpariaethau cyffredinol

31 Harbyrau Cymru: porthladdoedd ymddiriedolaeth a gedwir

32 Harbyrau Cymru: caniatâd datblygu

33 Harbyrau trawsffiniol

34 Arfer swyddogaethau llywio ar sail drawsffiniol

35 Rheoliadau sy'n addasu'r broses o gymhwyso adrannau 32 a 33

Cynllunio ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu trydan

36 Caniatâd cynllunio ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu â chapasiti o 350MW neu lai

37 Gorsafoedd cynhyrchu a hawliau mordwyo cyhoeddus

38 Datblygiad cysylltiedig o linellau uwchben

39 Cysoni caniatadau datblygu cysylltiedig

Cyfle cyfartal

40 Cyfle cyfartal: dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus

41 Dyletswydd y sector cyhoeddus mewn perthynas ag anghydraddoldeb economaidd gymdeithasol

Trwyddedu a chadwraeth forol

42 Trwyddedu morol yn rhanbarth môr mawr Cymru

43 Parthau cadwraeth morol

Amrywiol

44 Ymyrryd os bydd effaith niweidiol ddifrifol ar wasanaethau carthffosiaeth etc

45 Trosglwyddo swyddogaethau sy'n ymwneud ag adeiladau ynni a eithrir

46 Cynlluniau cymhelliant ynni adnewyddadwy

Rhan 3

Amrywiol

47 Darparu gwybodaeth i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol

48 Awdurdod Marchnadoedd Nwy a Thrydan

49 Trwyddedu gweithrediadau glofaol: cymeradwyaeth gan Weinidogion Cymru

50 Y Swyddfa Gyfathrebiadau

Rhan 4

Cyffredinol

51 Darpariaeth ganlyniadol

52 Darpariaethau trosiannol ac arbedion

53 Cychwyn

54 Enw byr

Atodlen 1 — Atodlen 7A newydd i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 [Materion a Gedwir yn Ôl]

Atodlen 2 — Atodlen 7B newydd i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 [Cyfyngiadau Cyffredinol]

Atodlen 3 — Atodlen 3A newydd i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 [Swyddogaethau Gweinidogol a Rennir]

Atodlen 4 — Atodlen 9A newydd i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 [Awdurdodau Cyhoeddus Cymru]

Atodlen 3: Mân ddiwygiadau a diwygiadau canlyniadol

Rhan 1 — Diwygiadau Deddf Llywodraeth Cymru 2006

Rhan 2 — Diwygiadau Deddfau eraill

Atodlen 6 — Darpariaethau trosiannol

Rhan 1 — Darpariaethau trosiannol sy'n ymwneud â chymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad

Rhan 2 — Darpariaethau trosiannol eraill